

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 10 Sayı: 49 Volume: 10 Issue: 49

Nisan 2017 April 2017

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ ETİK İLKELERİNE UYMA DÜZEYLERİ* LEVELS OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS' PROFESSIONAL ETHICS PRINCIPLES

Nihan ARSLAN NAMLI**

Öz

Bu çalışmanın amacı ilkököl kademesinde görev alan öğretmenlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeyini çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Araştırmaya 2015- 2016 öğretim yılında Adana il merkezinde bulunan ilkökölde görev yapmakta olan 130 öğretmen katılmıştır. Araştırmada, nicel araştırma tekniklerinden betimsel araştırma, veri toplama aracı olarak envanter kullanılmıştır. Toplanan veriler nicel veri analiz yöntemlerinden T- testi ve ANOVA kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin etik ilkelere uyma düzeyleri yüksek bulunmuştur. En yüksek etik duyarlılık becerisi, "İnsanlara zarar verecek eylemlerden kaçınırım, kuralları herkese eşit olarak uygulam ve mesleğin gerektirdiği davranışları benimserim." maddesinde bulunurken, en düşük etik ilkelere uyma düzeyi "insan ilişkilerinde yapıcı değilimdir" maddesinde bulunmuştur. Ayrıca etik ilkelere uyma düzeyi ile cinsiyet, yaş, kıdem, eğitim düzeyi ve yurtdışı deneyimi değişkenleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Meslek Etiği, Öğretmen Etiği, Etik Dışı Davranışlar.

Abstract

The aim of this study is to examine several variables about ethical principles of primary school teachers. Variables are teachers' gender, age, seniority, education level and the abroad experience. The sample of the study consisted of 130 teachers in the city of Adana. In this research, descriptive research which is one of the quantitative research methods was used. Data from the statistical comparison T-test for independent samples and one-way analysis of variance (ANOVA) was used. As a result, teachers were high levels of compliance with ethical principles. Highest ethical sensitivity skills were found as an "I refrain from actions that harm people, I apply the rules equally to everyone, I adopt the behaviors required by the profession. Lowest ethical sensitivity skills were found as an "I'm not constructive human relations". Also, there is a significant differences between gender, age, level of education and ethical principles and there is not a significant differences between seniority and abroad experiences and ethical principles.

Keywords: Business Ethics, Unethical Behavior, Teacher Ethics.

1. Giriş

Etik sözcüğü, alışkanlık, töre, görenek anlamında kullanılmakla beraber, genel olarak doğru ve yanlış davranışları tanımlayan prensipler veya kuralları işaret eder (Robbins ve DeCenzo, 2007) ve etik genel olarak, neyin doğru neyin yanlış olduğunu ayırmaya yarayan davranış kurallarıdır (Aydın, 2003; Aypay, 2009; Gözütok, 1999; Ilgaz ve Bilgili, 2006; Karakütük, 2002; Kuçuradi, 2003; Obuz, 2009; Pelit ve Güçer, 2006; Yaman, Mermer ve Mutlugil, 2009). Mesleki etik ise kişilerin her hangi bir mesleği icra ederken göz önünde bulundurması ve içselleştirmesi gereken ve iş yaşamındaki kişilerin paylaştıkları kabul gören yaklaşımlar, kurallar, tutum ve davranışları içerir (Özmen ve Güngör, 2008). Meslek etiğinin en önemli yanlarından biri, dünyanın neresinde olursa olsun, aynı meslekte çalışan bireylerin bu davranış kurallarına uygun davranmalarının gerekliliğini ortaya koymasındadır (Aydın, 2001; Gündüz ve Çoşkun, 2012; Obuz, 2009; Şentürk, 2009).

Her meslekte olduğu gibi öğretmenler için de mesleki etiğe gereken önem verilmelidir. Çünkü etik olmayan uygulamaları özendiren ve buna izin veren kültüre sahip örgütler, çok ahlaklı insanların bozulmasına neden olabilirler (Robbins ve DeCenzo, 2007). Dolayısıyla öğretmenlik sadece akademik bilgi transferi yapmak değil aynı zamanda etik ve ahlaki değerlerin de vurgulanmasına yardımcı olan bir meslektir.

Öğretmenlerin öğrencilerine bunları öğretebilmesi için önce kendilerinin bilmesi gerekir. Bunun için de bir takım mesleki etik ilkeleri belirlenmiştir. Aydın'a göre öğretmenlik mesleğinin ulusal ve uluslararası alanda belirlenmiş etik ilkeleri şu başlıklar altında toplanabilir (Aydın, 2003). Profesyonellik, hizmette sorumluluk, adalet, eşitlik, sağlıklı ve güvenli bir ortamın sağlanması, yolsuzluk yapmamak, dürüstlük-doğruluk ve güven, tarafsızlık, mesleki bağlılık ve sürekli gelişme, saygı, kaynakların etkili kullanımı. Pelit ve Güçer'in de belirttiği gibi öğretmenlerin kendi alanlarında etik sorumlulukları diğer alanlara göre daha

* Bu çalışmanın bir bölümü 25. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, ANTALYA, TÜRKİYE, (21-24 Nisan 2016)'da sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Arş. Gör., Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Bölümü.

fazladır. Bu çalışma da ise öğretmenlerin bu etik ilkeler doğrultusunda mesleklerinde ne kadar etik olduklarına dair bir fikir ortaya koymak istenmektedir. Ayrıca öğretmenlik sadece bazı bilgilerin aktarılmasını kapsamaz. Aynı zamanda genç nesillere değerler kazandırılması hedefini de içeren önemli bir meslektir (Şentürk, 2009; Toprakçı, Bozpolat ve Buldur, 2010).

Bu doğrultu da bu çalışmanın amacı, ilkökulda görev alan öğretmenlerin, etik duyarlılık düzeylerini belirlemek ve etik eylemin oluşumunda temel basamak olarak ele alınan “etik duyarlılığı” çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Bu durumda araştırmanın genel amacı doğrultusunda alt amaçlar oluşturulmuştur. Bunlar; İlkokulda görev alan öğretmenlerin etik duyarlılık düzeyleri nasıldır? Ve İlkokulda görev alan öğretmenlerin etik duyarlılık düzeyleri cinsiyet, yaş, kıdem, akademik eğitim ve yurtdışı deneyimi değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir? şeklindedir.

2. Yöntem

Bu araştırma Adana il merkezinde 2015-2016 öğretim yılında görev yapmakta olan sınıf öğretmenlerinin, mesleki etik ilke ve kuralları bilme ve uygulama durumlarını, farklı değişkenlere bağlı olarak ortaya çıkarmayı amaçlayan betimsel (tarama) bir araştırmadır. Araştırmada, nicel araştırma tekniklerinden betimsel araştırma, veri toplama aracı olarak da envanter kullanılmıştır. Aracın iç tutarlılığını belirlemek için yapılan Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.709 bulunmuştur ($\alpha=0.70$).

Bu çalışmanın betimsel araştırma ile desenlenmesinde şu tanımlamalar yol gösterici olmuştur: Betimsel araştırma yaşayanların, hali hazırda var olanların, yaşananların ne olduğunun betimlenip açıklanarak ortaya konulması olarak ele alınabilir. Betimsel araştırmada olgu neyse öyle devam eder. Araştırmacı, araştırma etkinliğine girse de girmese de olgu aynı şekilde varlığını sürdürecektir (Sönmez, 2013).

2.1.Çalışma Grubu

Çalışmanın örnekleme, Adana il merkezinde görev yapmakta olan 130 kişilik sınıf öğretmeni grubu oluşturmuştur. Evrendekilerin tamamına erişmek mümkün olmadığından evreni temsil eden örneklem seçilerek veriler bu örneklemden toplanmıştır. Tablo 1’de İlkokul öğretmenlerinin kişisel bilgilerine ilişkin dağılım verilmiştir.

Tablo 1: İlkokul Öğretmenlerinin Kişisel Bilgilerine İlişkin Dağılımı

Kişisel Bilgiler		f	%
Cinsiyet	Kadın	98	73,7
	Erkek	32	24,1
Yaş	25 ve altı	12	9
	26-35 yaş	10	7,5
	35-45 yaş	87	65,4
	46-55 yaş	21	15,8
	56 ve üstü	0	0
	5 yıl ve daha az	12	9
Kıdem	6-10 yıl	10	7,5
	11-15 yıl	26	19,5
	16-20 yıl	72	54,1
	21-30 yıl	10	7,5
Akademik Eğitim	Lisans	108	81,2
	Yüksek Lisans	22	16,5
	Doktora	0	0
	Yok	100	75,2
Yurtdışı Deneyimi	İnceleme Gezisi	15	11,3
	Lisansüstü Eğitim	0	0
	Yurtdışı görev	0	0
	Diğer	15	11,3

Tablo1’e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin %73,7’si kadınlardan oluşmaktadır. Yani sınıf öğretmenlerinin çoğu kadındır. Bu durum MEB’in 2015/2016 yılında yayınlamış olduğu MEB istatistikleri ile örtüşmektedir. Eğitim kurumlarının ilkökuldaki öğretmen sayısı raporuna göre Türkiye’de sınır öğretmenleri sayısında bakıldığında 122,708 erkek öğretmen ve 180,253 kadın öğretmen vardır (MEB, 2016). Diğer taraftan, Öğretmenlerin çoğu (%65,4) en fazla yüzde ile 35-45 yaş aralığındadır. Dolayısıyla büyük bir çoğunluğu (%72) 16-20 yıl arasında mesleklerini yapmaktadır. %81,2 oranında lisans mezunu iken, %16,5 gibi bir kısım yüksek lisans yapmayı tercih etmiştir. Dikkat çeken bir madde ise hiçbir öğretmen doktora yapmamıştır. Öğretmenlerin dörtte üçü daha önce yurtdışı deneyimi yaşamamışken, %24’lük kısım çeşitli sebeplerle yurtdışında bulunmuşlardır.

2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmada elde edilen veriler 2016 yılında araştırmacı tarafından oluşturulan envanter aracılığıyla toplanmıştır. Geliştirilen veri toplama aracının geçerlilik, güvenilirlik ve anlaşılabilirliğinin belirlenmesi amacıyla veri toplama aracı olan envanter öncelikle iki alan uzmanı akademisyenle tartışılarak geliştirilmiş,

geribildirimler alınarak envanterin son hali uygulanmıştır. Gerekli izinler alındıktan sonra envanterde gerekli değişiklikler yapılarak kullanılan çalışmada 31 adet envanter sorusu bulunmakta ve envanterin yanında öğretmenlerin işaretleyebileceği beş adet alan bulunmaktadır. Bunlar; "her zaman", "genellikle", "bazen", "nadiren", "asla" seçenekleridir. Öğretmen kendisine en uygun gelen seçeneği işaretlemekte ve bir sonraki soruya geçmektedir. 2016 yılının Mart ayında Adana il merkezinde İlkokullarda görev yapmakta olan sınıf öğretmenleri için gerekli değişiklikler yapılarak bu çalışmada kullanılan envanter oluşturulmuş, gerekli izinler alındıktan sonra öğretmen verileri elden toplanmıştır. Envanter 172 öğretmene dağıtılmış ve 130 öğretmenden veriler toplanmıştır.

2.3. Verilerin Analizi

Toplanan verilerin SPSS 21 bilgisayar programlarına girişi yapılmıştır. Ölçme aracında yer alan maddeler için puanlama "her zaman" (5), "genellikle" (4), "bazen"(3), "nadiren"(2), "asla"(1) şeklinde yapılmıştır. Ölçek puanlarının bağımsız değişkenlere göre ortalama, standart sapma istatistikleri hesaplanmıştır. Aynı zamanda araştırmaya katılanların demografik özelliklerine ilişkin yüzde frekans istatistikleri hesaplanmıştır. Verilerin istatistiksel karşılaştırmalarında bağımsız örneklem için t-testi, ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Bu doğrultuda cinsiyet değişkeni için iki bağımsız grup olduğundan bağımsız T-testi, diğer değişkenler için ikiden fazla değişken olduğundan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

3. Bulgular

Çalışmadan elde edilen bulgular, araştırmanın alt problemleri göz önünde bulundurularak ayrı başlıklar altında sunulmuştur.

Öğretmenlerin İş Etiği Tanımlayıcılarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Öğrencilerin iş etiği tanımlayıcılarına göre kendilerini ne kadar etik bulduklarını belirlemek ve cinsiyet değişkeni açısından değerlendirmek amacıyla yapılan bağımsız örneklem için T testi sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mesleki Etik Envanterine Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı

Grup	N	X	t	P	SD
Kadın	98	3,60	2,05	,042	128
Erkek	32	3,52			

Tablo 2'ye göre kadın öğretmenlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin ortalama değeri 3,60 ve erkek öğretmenlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin ortalama değeri ise 3,52'dir. Tablo 2'ye göre kadın ve erkek öğretmenlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmekte ve sonuçlar kadın öğrenmeler lehine bulunmaktadır ($p < 0,05$).

Öğretmenlerin İş Etiği Tanımlayıcılarının Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Öğretmenlerin iş etiği tanımlayıcılarına göre kendilerini ne kadar etik bulduklarını belirlemek ve yaş değişkeni açısından değerlendirmek amacıyla yapılan ANOVA sonuçları Tablo 3 ve Tablo 4.'de verilmiştir. Farklı yaş gruplarının, etik tutumları arasında anlamlı fark olup olmadığını anlamak için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Tablo 3: Öğretmenlerin Mesleki Etik Envanterine Verdikleri Cevapların Yaş Değişkenine Göre Ortalama Ve Standart Sapma Sonuçları

Yaş	N	\bar{x}	ss
25 ve altı	12	3,58	1,04
26-35 yaş	10	3,80	4,21
35-45 yaş	87	3,56	6,48
46-55 yaş	21	3,55	3,83
56 ve üstü	0	3,58	5,97

Tablo 4: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mesleki Etik Envanterine Verdikleri Cevapların Yaş Değişkenine Göre Farklılaşmış Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	523,674	3	174,558	5,386	,002
Grup içi	4083,557	126	32,409		
Toplam	4607,231	129			

Tablo 4'te görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerinin yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($F_{3,126}=5,386$; $p<0.05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla çoklu karşılaştırma testlerinden biri olan Bonferroni testi yapılmıştır. Bonferroni testi sonuçlarına göre; 26-35 yaş arası sınıf öğretmenleriyle, 25 ve altı, 35-45 ve 46-55 yaş sınıf öğretmenleri puanları arasında 26-35 yaş arası sınıf öğretmenleri lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir.

Mesleki Kıdemlere göre Öğretmenlerin Mesleki İş Etiği Tutumlarına İlişkin Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Öğretmenlerin iş etiği tanımlayıcılarına göre kendilerini ne kadar etik bulduklarını belirlemek ve mesleki kıdem değişkeni açısından değerlendirmek amacıyla yapılan ANOVA sonuçları Tablo 5 ve 6'da verilmiştir. Mesleki kıdem ile öğretmenlerin etik tutumları arasında anlamlı fark olup olmadığını anlamak için tek yönlü varyans analizi yapılmış, bundan önce normallik test edilmiş ve normal olduğu görülmüştür.

Tablo 5: Öğretmenlerin Mesleki Etik Envanterine Verdikleri Cevapların Kıdem Değişkenine Göre Ortalama Ve Standart Sapma Sonuçları

Kıdem	N	\bar{x}	ss
5 yıl ve daha az	12	3,58	1,04
6-10 yıl	10	3,64	1,05
11-15 yıl	26	3,52	7,33
16-20 yıl	72	3,59	6,53
21-30 yıl	10	3,62	2,63

Tablo 6: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mesleki Etik Envanterine Verdikleri Cevapların Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	149,240	4	37,310	1,046	,386
Grup içi	4457,990	125	35,664		
Toplam	4607,231	129			

Tablo 6'da görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerinin kıdem değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($F_{4,125}=1,046$; $p>0.05$).

Akademik Eğitim Düzeyinin Öğretmenlerin Mesleki İş Etiği Tutumlarına İlişkin Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Öğretmenlerin iş etiği tanımlayıcılarına göre kendilerini ne kadar etik bulduklarını belirlemek ve akademik eğitim değişkeni açısından değerlendirmek amacıyla yapılan T testi sonuçları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mesleki Etik Envanterine Verdikleri Cevapların Akademik Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t Testi Sonuçları

Grup	N	X	t	P	SD
Lisans	108	3,60	3,40	,001	128
Yüksek Lisans	22	3,46			

Tablo 7'ye göre lisans mezunu öğretmenlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin ortalama değeri 3,60 ve yüksek lisans mezunu öğretmenlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin ortalama değeri ise 3,46'dır. Tablo 2'ye göre lisans ve yüksek lisans mezunu öğretmenlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmekte ve sonuçlar lisans mezunu öğretmenler lehine bulunmaktadır ($p<0,05$).

Yurtdışı Deneyimleri Esas Alınarak Öğretmenlerin Mesleki İş Etiği Tutumlarına İlişkin Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Öğretmenlerin iş etiği tanımlayıcılarına göre kendilerini ne kadar etik bulduklarını belirlemek ve mesleki kıdem değişkeni açısından değerlendirmek amacıyla yapılan ANOVA sonuçları Tablo 8 ve Tablo 9’da verilmiştir. Yurtdışı deneyimi ile öğretmenlerin etik tutumları arasında anlamlı fark olup olmadığını anlamak için tek yönlü varyans analizi yapılmış, bundan önce normallik test edilmiş ve normal olduğu görülmüştür.

Tablo 8: Öğretmenlerin Mesleki Etik Envanterine Verdikleri Cevapların Yurtdışı Deneyimi Değişkenine Göre Ortalama Ve Standart Sapma Sonuçları

Yurtdışı Deneyimi	N	\bar{x}	ss
	100	3,57	5,72
İnceleme gezisi	15	3,54	6,09
Diğer	15	3,66	7,18

Tablo 9: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mesleki Etik Envanterine Verdikleri Cevapların Yurtdışı Deneyimlerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	123,147	2	61,574	1,744	,179
Grup içi	4484,083	127	35,308		
Toplam	4607,231	129			

Tablo 9’da görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerinin yurtdışı deneyimi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($F_{2,127}=1,744$; $p>0.05$).

Öğretmenlerin Etik İkelere Uyma Düzeylerine İlişkin Ölçek Puanlarının Aritmetik Ortalaması

Öğretmenlerin etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin ölçek puanlarının ortalaması Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10: Öğretmenlerin Etik İkelere Uyma Düzeylerine İlişkin Ölçek Puanlarının Ortalaması

	AO	S	Uyma Düzeyleri
47-İnsanların tek ve değerli olduğuna inanırım.	4,75	0,44	Yüksek
48-Astlarımın olumlu eylemlerini desteklerim.	4,76	0,43	Yüksek
56-Kuralları herkese eşit olarak uygularım.	4,80	0,40	Yüksek
67-İnsanlara zarar verecek eylemlerden kaçınırım.	4,84	0,37	Yüksek
81-Çalıştığım kurumun toplumdaki statüsünü yükseltmeye çalışırım.	4,79	0,41	Yüksek
83-Eğitsel amaçları gerçekleştirmeye çalışırım.	4,72	0,45	Yüksek
84-Mesleğin gerektirdiği davranışları benimserim.	4,80	0,40	Yüksek
91-Yetkimi yasal sınırları içinde kullanırım.	4,76	0,43	Yüksek

Araştırmaya katılan öğretmenlerin etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin ölçek puanlarının ortalaması hesaplanmıştır. Hesaplanan ortalama 1.00-1.80 arasında ise çok düşük; 1.81-2.60 ise düşük; 2.61-3.40 arasında ise orta; 3.41-4.20 arasında ise yüksek ve 4.21-5.00 arasında ise çok yüksek olarak değerlendirilmektedir. En yüksek duyarlık becerisi “İnsanlara zarar verecek eylemlerden kaçınırım. (=4.84) ve “Kuralları herkese eşit olarak uygularım” (=4.80), “Mesleğin gerektirdiği davranışları benimserim.” (=4.80) (yüksek) maddelerinde bulunurken; en düşük duyarlılık becerisi “İnsan ilişkilerinde yapıcı değilimdir” maddesinde (=1,41) bulunmuştur. Sınıf öğretmenleriyle yapılan çalışmada derece genel olarak “Yüksek” bulunmuştur.

4. Tartışma ve Sonuç

Öğretmenler artık daha çok mesleki etik sorunlarla karşılaştığı için (Obuz, 2009) eğitimin paydaşları olan öğrenci, öğretmen, veli yönetici ve uzmanlar bu konuda daha duyarlı davranmalıdırlar. Ayrıca, toplumun bilinç düzeyinin artmasıyla birlikte, öğretmenlerin mesleki etik ilkelere ne derece uydıklarını değerlendirmek gerekli olmuştur. Öğretmenlerin mesleki etik ilkelere ne düzeyde uydıklarını gözlemlemek için yapılan çalışmada, öğretmenlerin etik düzeylerinin genel anlamda yüksek olduğu bulunmuştur. Ölçeğe maddeler bazında bakıldığında ise, katılımın en yüksek olduğu maddeleri “İnsanlara zarar verecek eylemlerden kaçınırım, kuralları herkese eşit olarak uygularım, ve mesleğin gerektirdiği davranışları

benimserim." Maddelerinde bulunmuştur. En düşük etik ilkelere uyma maddesi ise "insan ilişkilerinde yapıcı değildir" olmuştur.

Araştırma cinsiyet, yaş, kıdem, eğitim düzeyi ve yurtdışı deneyimi değişkenleriyle yürütülmüştür. Araştırmada cinsiyet, yaş ve akademik eğitim değişkenleri ile öğretmenlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunurken, kıdem ve yurtdışı deneyimleri değişkenleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Araştırma da cinsiyet değişkeni ile ilkelere uyma düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur($p<0,05$). Kadın öğretmenlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri ($\bar{x}=3,60$) ise erkek öğretmenlere kıyasla daha fazladır. ($\bar{x}=3,52$). Bu sonuç, literatürle benzerlik göstermektedir. Pelit ve Güçer (2005, 2006) Yılmaz ve Altınkurt (2009) ve Obuz (2009) araştırmalarda kadın öğretmenlerin etik davranışlarda daha hassas oldukları sonucuna varmışlardır. Bazı çalışmalarda ise kadın ve erkekler arasında çok az ya da hiçbir farklılığın olmadığı öne sürülmüştür. Gülcan, Kılınç ve Çepni (2012) etik davranışları gösterme düzeylerine ilişkin algılarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığını öne sürmüşlerdir.

Araştırma da yaş değişkeni ile ilkelere uyma düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur($p<0,05$). En fazla etik ilkelere uyan öğretmen grubu 26-35 yaş arası sınıf öğretmenleri olarak bulunmuştur. Bunun sebebi sınıf öğretmenlerinin mesleklerinde yeni olmaları olabilir. Kıdemli bir öğretmene göre tükenmişliklerinin olmadığı düşünülebilir.

Araştırma da akademik eğitim değişkeni ile ilkelere uyma düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur($p<0,05$). Lisans mezunu öğretmenlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin ortalama değeri 3,60 ve yüksek lisans mezunu öğretmenlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin ortalama değeri ise 3,46'dır. Bu sonuç ile birlikte, lisans mezunu öğretmenlerin mesleki etik ilkelere, yüksek lisans mezunu öğretmenlere göre daha fazla uyduğu sonucuna varılmıştır. Benzer bir sonuç Altınkurt ve Yılmaz'ın 2011 yılında yapmış oldukları çalışma ile paralellik göstermektedir. Altınkurt ve Yılmaz'a göre öğretmen adaylarının etik davranışlara ilişkin görüşleri öğrenim gördükleri programa göre de istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. öğretmenlik lisans programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının ortalaması ($X=1,66, S=0,60$), tezsiz yüksek lisans programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarına ($X=1,36, S=0,45$) göre daha yüksektir. Ayrıca eğitim fakültesi lisans programı öğrencilerinin 4 yıl hatta bazı branşlarda 5 yıl boyunca öğretmen olmak üzere eğitim almaları, mesleğe ilişkin motivasyonlarının daha yüksek olması (Acat ve Yenilmez, 2004; Turhan ve Ağaoğlu, 2007), öğretmenlik meslek etiği ile ilgili konulara daha duyarlı olmalarının nedeni olabilir.

İnsanların düşünceleri ve kişilikleri belli bir yaşa kadar oluşur. Sonrasında bu algıyı değiştirmek oldukça zor olabilir. Dolayısıyla, kıdemle öğretmenlerin düşüncelerinin değişmediği sonucuna varılabilir. Katılımcıların ortak yönü olarak hepsi belirli yaşlara gelmiş en az lisans mezunu ve belli bir eğitim tecrübesine sahip insanlardır. Etik ilkeler uluslararası da kabul görmektedir. Bu sebeple yurtdışı deneyimi etkilememiş olabilir. Toprakçı, Bozpolat ve Buldur'a (2010) göre öğretmenler hiçbir etik ilkeye "Pek çok" düzeyinde uymadıklarını belirtmişlerdir. Bunun sebebi lisans programlarında hiçbir etik dersinin olmaması olabilir.

5. Öneriler

Öğretmenler öğrencileri için birer rol modellerdir. Öğretmen mesleki etik ilkeleri benimseyip bunlara uyum sağladığı sürece, öğrencilerde öğretmenlerini taklit edeceklerdir. Bu sebeple öğretmenlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri önemle üzerinde durulması gereken bir konu olarak görülmeli ve ele alınmalıdır. Öğretmenler öğretmenliğe başlamadan önce verilen hizmet öncesi eğitimde mesleki etik ilkelerinin üzerinde durulması şarttır. Aynı zamanda yapılan hizmet içi eğitimlerde de bu konuya sık sık yer verilmelidir. Öğretmenler ne kadar duyarlı ve bilinçli olurlarsa gelecek nesilde onlar gibi olacaktır.

Ayrıca öğretmenlerin etik kuralları uygulaması için medya kamu spotları, uygulamalı programlar, paneller düzenlenebilir. Özellikle öğretmenlerin uyguladıkları en yaygın etik dışı davranışlar belirlenip, bu davranışların en aza indirgenmesi için öncelik verilebilir.

Yalnızca öğretmenler değil, eğitim paydaşlarından olan velilere, yani anne ve babaya yönelik eğitimlerle de etik ilkelerin benimsenmesi desteklenebilir. Öğretmenler ne kadar çok hak ve sorumluluklarını kötüye kullanmamaları için bilinçlendirilebilirse, eğitim sistemi o kadar iyi yönlendirilir.

KAYNAKÇA

- Acat, M. B. ve Yenilmez, K. (2004). "Eğitim fakültesi öğrencilerinin Öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeyleri", *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 53(12), 125-139
- ALTINKURT, Y., & YILMAZ, K. (2011). "Öğretmen adaylarının öğretmenlerin mesleki etik dışı davranışlar ile ilgili görüşleri", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(22), 113-128.
- AYDIN, İ. (2001). *Yönetmel, mesleki ve örgütsel etik*, 2. Baskı, Ankara: PEGEMA Yayıncılık
- AYDIN, İ. (2003). *Eğitim ve Öğretimde Etik*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- AYPAY, A. (2009). *Bilimsel Etik*, Editör: Abdurrahman Tanrıoğen, Bilimsel araştırma yöntemleri içinde ss: 277- 292, Ankara: Anı Yayıncılık
- GÜLCAN, M., Kılınç, A., Çepni, O. (2012). "İlköğretim Okulu Müdürlerinin Etik Liderlik Davranışları Gösterme Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(1)(123-142)
- GÜNDÜZ, Y. ve Coşkun, Z. S. (2012). "Öğrenci algısına göre öğretmen etik değerler ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması", *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13 (1): 111-131
- GÖZÜTOK, F. D. (1999). "Öğretmenlerin etik davranışları", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 32 (1): 83-99.
- ILGAZ, S. ve Bilgili, T. (2006). "Eğitim ve öğretimde etik", *KKEFD/ OKKEF*, 14: 199-210
- KARAKÜTÜK, K. (2002). *Öğretim üyesi ve bilim insanı yetiştirme* (Lisansüstü öğretimin planlanması), (Geliştirilmiş 2. Baskı), Ankara: Anı Yayıncılık.
- KUÇURADI, İ. (2003). "Etik ve 'etikler'", *Türkiye Mühendislik Haberleri*, 423 (1):7-9.
- MEB (2016). Retrieved October 27, 2016, from http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_03/18024009_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2015_2016.pdf
- OBUZ, P. (2009). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Görüşleri*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- ÖZMEN, F. ve Güngör, A. (2008). "Eğitim denetiminde etik", *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (15), 137-155.
- PELİT, E., GÜÇER, E. (2006). "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara ve Öğretmenleri Etik Dışı Davranışa Yönelten Faktörlere İlişkin Algılamaları", *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(95-122).
- PELİT, E., Güçer, E., 2005. "Ticaret ve Turizm Meslek Dersi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Algılamaları", *II. Siyasette ve Yönetimde Etik Sempozyumu*, 18- 19 Kasım (71-85)
- ROBBINS, S. P., & DeCenzo, D. A. (2007). *Supervision today!*, New Jersey: Pearson Prentice Hall. Upper Saddle River.
- ŞENTÜRK, C. (2009). "Öğretmenlik mesleğinde etik", *Bilim ve Akıl Aydınlığında Eğitim*, 10 (111): 25-31.
- TOPRAKÇI, E., Bozpolat, E. ve Buldur, S. (2010). "Öğretmen davranışlarının kamu meslek etiği ilkelerine uygunluğu", *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1 (2):35-50
- TURHAN, E. ve Ağaoğlu, E. (2007). "Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programı ve eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeyleri", *III. Lisansüstü Eğitim Sempozyumu*, 17-20 Ekim 2007 (syf. 521-530). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- YAMAN, E. ve Mermer, E. Ç. & Mutlugil, S. (2009). "İlköğretim okulu öğrencilerinin etik davranışlara ilişkin görüşleri: Nitel bir araştırma", *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7 (17): 93- 108
- YILMAZ, K. ve Altınkurt, Y. (2009). "Öğretmen adaylarının mesleki etik dışı davranışlar ile ilgili görüşleri", *İş Ahlakı Dergisi*, 2 (4): 71-88.